

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau Resum executiu

Títol: De la radicalitat a la centralitat política: la construcció del feminisme com a força hegemònica

Autor/a: Andrea Lamich Collado

Tutor/a: Jordi Mir Garcia

Data: 20 de maig de 2019

Grau en: Ciència Política i Gestió Pública + Dret

El present treball té com a objecte d'estudi el moviment social feminista actual en el marc territorial espanyol. El propòsit principal és examinar els factors que expliquen l'evolució del feminisme d'un moviment social marginal a l'ocupació actual de la centralitat política. D'aquesta manera, el treball intenta donar respostes a com ha estat possible trencar amb la normalització de la desigualtat de gènere i, sobretot, què passava abans perquè moltes no arribéssim a veure-la. La categoria d'anàlisi que utilitzem per estudiar aquest procés és el de l'hegemonia teoritzada per Antonio Gramsci.

La manera d'estructurar el treball ha estat dividir-lo en dues parts centrals.

En la primera es desenvolupa el marc teòric. Es parteix de la definició i descripció del concepte d'hegemonia en el pensament de Gramsci. En resum, quan un grup social aconsegueix que el seus interessos econòmics i polítics esdevinguin direcció intel·lectual i així representin els mateixos interessos que la resta de grups subordinats, és quan s'assoleix la "universalitat" i, per tant, l'hegemonia.

Això condueix a concebre el consens dels governats com a peça clau del funcionament i legitimitat d'un rumb determinat de l'Estat i la societat. Aquesta acceptació social provoca la primacia de la política a la violència en la lluita política. Aquesta nova conceptualització elaborada per Gramsci, entendre el poder com una relació de forces socials que haurà d'anar sent modificada amb l'avanç i organització en les "trinxeres" de la societat civil. Aquesta és la "guerra de posicions" que construirà una nova hegemonia.

El comunista italià concep sempre l'hegemonia com una construcció vinculada a una classe social, ja sigui la burgesia o el proletariat. Per això, per al nostre anàlisi, ens hem basat en diferents classes d'aportacions i revisions teòriques que amplien la noció i la teoria d'hegemonia. Aquestes són les realitzades per autors com Laclau i Mouffe, Slavoj Žižek, Stuart Hall, Nancy Fraser o Judith Butler. En concret, partim de les seves contribucions sobre quatre aspectes diferents de l'obra de Gramsci que són la renúncia a l'essencialisme, la centralitat del sentit comú, la caracterització oberta del discurs i la política hegemònica.

En la segona part del treball analitzem l'onada feminista en l'actualitat amb l'objectiu d'examinar la relació amb l'hegemonia dominant i la construcció d'una nova hegemonia en aquests moments en què el feminisme ha ocupat la centralitat social i política. Per això, aquest anàlisi no pretén radiografiar l'organització, el tipus de

militància o origen dels participants del moviment social feminista, sinó que estudia la difusió de les idees feministes des de les categories analitzades en el marc teòric.

La metodologia emprada per dur a terme aquesta apartat combina la revisió bibliogràfica de l'objecte d'estudi amb la realització d'una enquesta online semiestructurada. La riquesa de la combinació ens permet comparar els resultats del treball de camp amb la teoria de la literatura revisada alhora que ens ajuda a relativitzar els possibles resultats esbiaixats de la mostra a causa de la possible pèrdua d'anonimat així com del caràcter "feminista" que podria ser atribuïble a l'estudi. Per analitzar el moviment feminista dividim la investigació en cinc parts. Aquestes són la visió i percepció del feminisme; la visibilització de la injustícia de gènere; la conquesta de "trinxeres" gramscianes; les identifications i afectivitat; i, per últim, la crisi orgànica i el projecte universal. En general, veiem com les tesis de la literatura són confirmades pel treball de camp.

Les conclusions de l'anàlisi ens permeten parlar d'una victòria hegemònica del feminisme en tres aspectes. La primera és la del sentit comú. El feminisme ha tingut clar que per transformar una realitat injusta i desigual, el primer pas és visibilitzar-la. La necessitat de les "ulleres liles" i la perseverança en denunciar la manca de perspectiva de gènere en diverses institucions i situacions discriminatòries ha estat una lluita ideològica constant, que com veiem al treball de camp, ha tingut efectes transformadors en la percepció de la vida de les persones.

La segona és la conquesta de trinxeres. La força social que representa el moviment organitzat ha anat conquerint "trinxeres" de la societat civil que han permès l'èxit de les vagues feministes i expliquen la centralitat actual. Les xarxes socials, l'àmbit de la cultura, la televisió, el cinema..., s'han impregnat de feminisme. Que el feminisme sigui una moda no desprestigia el moviment social sinó que mostra la victòria cultural i moral de les idees feministes.

La tercera és la interpel·lació cada vegada major a tots els sectors de la societat en la lluita feminista. Un projecte hegemònic ha de proposar un nou rumb de vida i un paper en aquesta a totes les parts de la societat. La implicació, menor però creixent dels homes en el moviment feminista, és símptoma d'aquesta voluntat col·lectiva.

No obstant, malgrat aquestes victòries hegemòniques, encara és d'hora per parlar d'una hegemonia feminista en termes d'universalitat o d'articulació de demandes. La batalla ideològica seguirà mentre l'Estat reproduceixi estructuralment la desigualtat de gènere.

Encara queden moltes trinxeres que guanyar, no només discursivament, sinó també amb la creació de la nova forma de vida social embrionària a la que aspirem. Avui en dia el feminisme és per supervivència, però hem d'aspirar a que sigui sinònim de vida.